

СИСТЕМ ЗА РАЗВОЈ ИНИЦИЈАТИВА ЈАВНОГ ЗАСТУПАЊА У ОКВИРУ НАПОР

У Србији се може приметити да се реализација јавних политика задржава на нивоу неиспуњених обећања. Иако план рада Владе одређује циљеве и предвиђа развој јавних политика, у пракси се врло ретко или уопште не прате ефекти њихове примене па је практично немогуће донети суд да ли је испуњено оно што се желело постићи. За разлику од Србије, у државама са развијенијом политичком културом, носиоци власти су под сталним надзором од стране јавности, која захтева делотворно вођење политика, адекватно информисање и уопште креирање политика засновано на чињеницама.

У светлу стварања структура за системско праћење спровођења и евалуацију јавних политика, од ОЦД се очекује да преузму улогу корективног механизма рада Владе пружањем стручног знања у областима за које су специјализоване, изношењем чињеница и аргумената о учинцима јавних политика и кроз развијање критичког мишљења и активирање грађана.

Пракса укључивања организација цивилног друштва у процес праћења и евалуације јавних политика у Србији није довољно развијена. Претпоставка је да јавност уопште не препознаје или не препознаје у довољној мери значај праћења и евалуације јавних политика у Србији, а организације цивилног друштва још увек нису на прави начин укључене у ове процесе. Са тиме у вези је и чињеница да међу активностима самих организација није у довољној мери заступљена пракса праћења и евалуације јавних политика.

Да би процес праћења и евалуације јавних политика могао да тече несметано и континуирано, потребно је да постоје адекватни капацитети свих актера који су у њега укључени. Под капацитетима превасходно подразумевамо организационе (искуство, технике рада, умреженост) и људске потенцијале (стручност, знање, вештине).

Праћење и евалуацију неке јавне политике може да спроведе и једна самостална ОЦД, нарочито у случају велике организације са широким експертизом и великом базом чланова. Ипак, у већини случајева, постоји потреба да различите организације и појединци сарађују у овом процесу и то нарочито када:

- * самосталне ОЦД немају развијене процедуре и/или људе са адекватном експертизом;
- * самосталне ОЦД немају приступ подацима од кључног значаја за прибављање доказа о примени и ефектима појединачних политика;
- * постоји потреба за укључивањем више организација/појединаца како би у процесу праћења и евалуације биле заступљене све релевантне групе.

Данас праћење и евалуација јавних политика све више захтевају тимски приступ, где различите организације могу да допринесу различитим вештинама из своје експертизе, тако да се развијају формална или неформална, трајна или периодична партнерства као и мреже организација са циљем да спроводе мониторинг и евалуацију (ЕУ Конвент, Коалиција 27...).

НАПОР као мрежа ОЦД има висок потенцијал за процесе праћења и евалуације јавних политика. Организације чланице НАПОР су изразито хетерогене по људским и организационим капацитетима, као и по темама којим се приоритетно баве у свом свакодневном раду. Оваква структура пружа могућност за стварање „тематских кластера“ у оквиру којих би се успоставила синергија специфичних експертиза организација чланица са циљем већег броја заговарачких иницијатива на свим нивоима, које би покриле све области од интереса за омладински рад. За одрживи модел удруживања/кластеризације у оквиру НАПОР, са циљем спровођења иницијатива јавног заступања, потребно је успоставити систем који је у довољној мери флексибилан и респонзиван а у исто време структуриран и формализован. Потребно је извршити мапирање експертиза организација чланица, како би се предвидео оквиран број кластера и потенцијални интензитет иницирања заговарачких акција. Имајући у виду специфичности и разлике процеса праћења и процеса евалуације у погледу вештина потребних за њихово вршење, допринос који организације чланице могу да пруже у овим областима је веома разнолик. Организације чланице своју улогу у праћењу и евалуацији јавних политика које су од значаја за омладински рад могу да реализују:

Кроз надзор - вршење надзора у областима стручности организације, и подизање свести јавности о тим питањима;

Кроз заговарање - заговарањем одређеног приступа или решења проблема;

Кроз истраживање – спровођење истраживачких активности и израда студија које ће бити од користи за праћење и евалуацију јавних политика;

Кроз извештавање – креирање извештаја у сврху праћења и евалуације

Да ли ће конкретна ОЦД узети једну, неке или све од ових улога првенствено зависи од њених унутрашњих капацитета и делокруга рада.

Систем за развој иницијатива јавног заступања у оквиру НАПОР предвиђа два приступа:

I. „ОДОЗГО НА ДОЛЕ“ – Иницијативе јавног заступања су већ дефинисане стратешким и планским документима НАПОР или одлуком Управног одбора, на основу којих је планиран буџет, и НАПОР отвара позив организацијама чланицама да делегирају чланове/ице у експертску радну групу (ЕРГ) за спровођење заговарачких иницијатива.

II. „ОДОЗДО НА ГОРЕ“ – који предвиђа могућност да Иницијативу за јавно заступање може да предложи конзорцијум од минимум три организације чланице НАПОР, члан/ица Управног одбора или директор/ка НАПОР. Оваква могућност је отворена током читаве програмске године, и реализује се према јасној процедури:

Иницијатива се подноси Секретаријату НАПОР у писаном облику, на прописаном формулару „ИНИЦИЈАТИВА ЈАВНОГ ЗАСТУПАЊА“ (АНЕКС 1.), који садржи образложење о теми, проблему, потенцијалним решењима, циљевима и очекиваним резултатима рада. Извршни/а директор/ка проверава усклађеност иницијативе са условима дефинисаним у Члану 1. „Правилника за формирање и рад експертских радних група за имплементацију заговарачких иницијатива“ (АНЕКС 2.), и прослеђује је Управном одбору НАПОР на одлучивање.

Уколико УО НАПОР донесе одлуку о прихватању иницијативе оснива се „Експертска радна група за имплементацију заговарачке иницијативе“ у складу са Правилником (АНЕКС 2.) и потписује се Меморандуми о сарадњи између подносиоца иницијативе и НАПОР.

Након формирања ЕРГ и потписивања Меморандума – приступа се изради акционог плана Иницијативе.

У случају неиспуњености Улова, Члана 1. Правилника, предложена иницијатива се одбија, осим у случајевима када је Иницијатива квалитетна а није задовољен само Услов 2., који гласи: „Потребно је да постоји ставка у Финансијском плану за текућу годину на којој постоји довољно расположивих средстава да се покрију предвиђени трошкови радне групе“. У том случају предложена Иницијатива може:

- А. да се уврсти у годишњи акциони план НАПОР за наредну годину, и да се планира адекватан буџет, и/или
- Б. да се у партнерству (НАПОР и подносиоци) заједнички аплицира код потенцијалних донатора.

Организације чланице НАПОР морају пажљиво да распоређују своје капацитете и управљају својим активностима како би покриле сва подручја свог деловања. Зато је потребно да се у праћењу јавне политике добро дефинишу циљеви праћења, као и да се идентификује које аспекте деловања политике би било најсврхисходније и најкорисније пратити.

АНЕКС 1. - Иницијатива јавног заступања

АНЕКС 2. - Правилник за оснивање и рад ЕРГ - НАПОР за спровођење заговарачких иницијатива

АНЕКС 3. - Уговор о поверљивости података

АНЕКС 3а. - Изјава о поверљивости података

АНЕКС 4. - Изјава о могућем постојању сукоба интереса